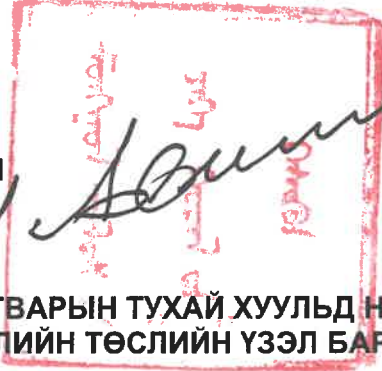

**БАТЛАВ.
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН**

Ш.АДЬШАА

**ОНЦГОЙ АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Онцгой албан татварын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2006 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдөр батлагдаж, мөн оны 8 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд нийт 14 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2011 оны 65 дугаар тогтоолоор баталсан “Төрөөс газрын тосны салбарт 2017 он хүртэл баримтлах бодлого”-д нийцүүлэн үйлдвэрлэлийг дэмжих, ажлын байр бий болгох, газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамжийг бүрдүүлэх, хувийн хэвшлийн үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилгоор Засгийн газрын 2012 оны 112 дугаар тогтоолоор импортын автобензин, дизелийн түлш үйлдвэрлэх түүхий эдийн гаалийн албан татвар “0” хувь, дотоодод үйлдвэрлэн борлуулсан автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татвар болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвар “0” хувьтай байхаар тус тус тогтоосон ба тус тогтоолыг хэрэгжүүлэх хугацаа дууссан.

Засгийн газрын 2018 оны 06 дугаар 06-ны өдрийн 169 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан “Төрөөс газрын тосны салбарыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлого (2018-2027)”-ын 2.3.2-т “Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг байгуулах, газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх чиглэлээр газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг татварын таатай бодлогоор дэмжих” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдрийн 52 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 4.2-т “Эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудыг хөгжүүлж, экспортын баримжаатай эдийн засгийг бий болгоно” гэж, мөн 4.2.16-д “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр, түүний дэд бүтцийн сүлжээ, нефть-химийн үйлдвэр барьж байгуулна” гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 8 дугаар сарын 28-ны өдрийн 23 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийн 4.2-т “Эдийн засгийн бүтцийн шинэчлэлийг эхлүүлж, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэн, экспортод чиглэсэн хүнд, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ” гэсэн зорилтыг дэвшүүлсэн, мөн өдрийн 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3.1.14-т “Эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэлийг дэмжсэн бодлого, хууль, эрх зүйн орчныг тодорхой болгоно” гэж заасан.

1.2.Практик шаардлага

2015-2021 онд 22 импортлогч аж ахуйн нэгж, байгууллага нийт 846,9 мянган тонн үйлдвэрийн зориулалттай газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлон гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварт 171,8 тэрбум төгрөг төлсөн байна.

Энэ төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх аж ахуйн нэгжүүдэд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам газрын тосны бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл эрхлэх, бүх төрлийн шатахууны бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа эрхлэх, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам химийн бодис импортлох, ашиглах зөвшөөрлийг тус тус олгож байна. Тус зөвшөөрлийг үндэслэн Монгол Улсын хилээр дээрх нэр бүхий нефтийн бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсын хилээр нэвтрэх бүрт вагон тус бүрээс гаалийн болон НӨАТ-ыг төлж барагдуулсан тохиолдолд барааг олгодог байна.

Өөрөөр хэлбэл, холбогдох эрх бүхий байгууллага тухайн бүтээгдэхүүнийг Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэх болон газрын тосны үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгож, хувийн хэвшил эрсдэлээ хариуцан өөрийн санхүүжилтээр бүтээгдэхүүнийг импортлох, татвар төлөх, тээвэрлэх, ачиж буулгах, хадгалах терминал, жижиг оврын үйлдвэр байгуулж орон нутагт ажлын байр бий болгож, олон улсын итгэмжлэгдсэн лабораторийн шинжилгээний дүгнэлтийг үндэслэн хэрэглээнд нийлүүлж байна.

Монгол Улсад анх удаа 2001 онд жилд 50 мянган тонн хийн конденсат (газрын тос) боловсруулах /СМП-50 модуль/ байгууламж бүхий бага хүчин чадлын үйлдвэр байгуулагдаж, ажиллаж эхэлсэн.

Монгол Улс газрын тосны бүтээгдэхүүнүүдийг үйлдвэрийн аргаар дахин нэрж /СМП-50 модуль/-аар оруулж нэмэлт бүтээгдэхүүн, тогтворжуулагч, цетан өсгөгч, шингээгчид суурилсан хүхэргүйжүүлэх дамжлагаар дамжин боловсруулалт хийгдсэнээр 60 хувийн гарцтай эцсийн бүтээгдэхүүн болгон үйлдвэрлэж байна. Энэ нь газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөцийн 30 орчим хувийг бүрдүүлсэн нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн болж байна.

Дотоодод үйлдвэрлэсэн түлшийг олон улсын итгэмжлэгдсэн лабораториор шалгуулсан дүгнэлтийг үндэслэн чанарын зохих шаардлага хангасан тохиолдолд зах зээлд нийлүүлдэг байна. Улмаар борлуулалтын дийлэнхийг уул уурхай, газар тариалан, барилгын салбарын үйл ажиллагаа эрхэлдэг 38 харилцагч аж ахуйн нэгжид бөөний үнээр 60-120 хоногийн барьцаагүй эргэн төлөлтийн нөхцөлөөр нийлүүлж, борлуулалтын орлогоос ашгийн татварыг төлж байна. Сүүлийн 3 жилд энэ аргаар зөвхөн дизелийн түлш үйлдвэрлэсэн бөгөөд бүтээгдэхүүнийг жижиглэнгээр буюу шатахуун түгээх газруудад борлуулдаггүй байна. Энэ хугацаанд харилцагч аж ахуйн нэгжүүд өнөөдрийн байдлаар үйлдвэрийн түлшний үнэтэй харьцуулахад 31,6 тэрбумын үнийн зөрүүний хэмнэлт хийсэн байна. Өөрөөр хэлбэл, газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн түүхий эдэд ийнхүү онцгой татвар ногдуулснаар үйлдвэрлэлийн зардал өсөж, гарах эцсийн бүтээгдэхүүний үнэ нь импортлогдож буй газрын тосны бүтээгдэхүүнтэй харьцуулахад хэт өндөр болгож, үндэсний үйлдвэрлэл хөгжих нөхцөлийг хязгаарлаж байна.

Өнөөгийн байдлаар манай улс газрын тосны бүтээгдэхүүний хэрэгцээнийхээ 95 ба түүнээс дээш хувийг импортоор хангадаг. Стратегийн чухал ач холбогдолтой энэхүү бүтээгдэхүүний хувьд Оросын Холбооны Улсаас бүрэн хараат байгаа нь манай орны эдийн засгийн аюулгүй байдалд эрсдэл учруулах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Иймд газрын тосны үйлдвэрлэлийн зориулалтаар импортолж байгаа газрын тосны дайвар бүтээгдэхүүнд хамаарах керосин, алкалит, хүнд фракцийн дизелийн түлш, нафта-д онцгой албан татвараас чөлөөлөх асуудлыг шийдвэрлэх шаардлагатай байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Газрын тосны үйлдвэрлэлийн зориулалтаар импортолж байгаа газрын тосны дайвар бүтээгдэхүүнд керосин, алкалит, хүнд фракцийн дизелийн түлш, нафта-д онцгой албан татвар ногдуулахгүй байх зохицуулалтыг төсөлд тусгана.

Гурав.Хууль батлагдсаны дараа үүсч болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар нийгэм, эдийн засгийн сөрөг үр дагавар гарахгүй бөгөөд газрын тосны үндэсний үйлдвэрлэл хөгжих нөхцөл бүрдэнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай уялдсан байдал, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн талаарх санал

Онцгой албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, конвенц, бусад хууль тогтоомжтой уялдуулан боловсруулна.

-----o0o-----